

APOSTOLATETS KIRKE I MODERNITETENS SAMFUNN

Av Kåre Svebak
25.09.2013

Innholdsfortegnelse

APOSTOLATETS KIRKE I MODERNITETENS SAMFUNN	1
Evangeliets tidsorientering omfatter fortid, samtid og framtid.	3
Kirkeårskalenderen - en Kristuskalender	4
Den guddommelige strategi	4
A: Modernitetens utfordringer til kristne	6
Å begrunne troen	6
Kausalitetstro og Guds allmakt	6
Trosforsvar langs to linjer	7
Å konsolidere læren	8
Å formidle kunnskapen fra åpenbaringsordets Gud	8
B. Modernitetens utfordringer til prekenembetet	10
Prestens delegat-posisjon	10
Prestens troverdighet	11
Prestens oppdrag – det tredje alternativ	12
Prestens trofasthet i embetets gjerning	12
C: Modernitetens utfordringer til menigheten	14
Å være disippelfellesskap med Kristus som læreren	14

Modernismens idèer former den praktisk-ateistiske livsstil – også kalt *modernitet*. Man lever som om Gud er død og kirkens tro begrunnet i føleri og tankespinn. Et samfunn ordnet deretter, må utelukke Guds gode skapervilje, især når idéen om *individets selvrealisering* er truet. Med denne preferanse overført på kirken, må et moderne kirkeprosjekt prioritere den forkynnelse og praksis som bekrefter modernitetens ”fellesverdier” i den sekulær-liberale livsstil. Modernitetens kirker er *korrelater til det moderne samfunn*.

Alternativet til modernitetens kirkeprosjekt er apostolatets kirke, som uten forbehold bekjenner den nytestamentlige tro med apostelordets lære fra Skriftens Herre. En annen benevnelse er «konfesjonell lutherdom». Da er det ikke tale om et kirkealternativ i betydningen en «ny» kirke, men om identifikasjon med den gamle kirke i skriftbunden tradisjon. Saken gjelder Guds kirkes rene kjennetegn, hvor den oppstandne Jesus Kristus er til stede og virksom med evangeliet og sakramentene forvaltet på troskapens vilkår. Da fremstår apostolatets kirke som *korrelat til Guds nåderike på jorden* og dermed innordnet Jesu Kristi herredømme. Alternativet utfordrer kristne til å leve «himmelvendt».

Evangeliets tidsorientering omfatter fortid, samtid og framtid.

Spørsmålet «hvem har sendt deg» avslører motstridende lojaliteter – enten kirkens Herre i Guds kirkeorden eller «overordnet myndighet» i menneskers ordninger. Vil man tjene to herrer, må man hate den ene.

I praksis vil svaret avsløre uforenlige *handlingshorisonter* – den ene virkeliggjør modernitetens tro på det frie menneske - som er sin egen lykkes smed; den andre etterfølger apostelordets lære fra åpenbaringsordets Gud i lære og liv. Modernitetens kirkeprosjekt er innordnet den menneskesentrerte og selvbestemte livstydning. Apostolatets kirke er innordnet åpenbaringsordets Gud i en bevitnet Jesus-historie, nærværende og virksom i den forsamlede menighet med ord og handlinger som foregriper den kommende verden.

I fortid: Guds Sønn fra evighet ble menneske, “unnnfanget av Den Hellige Ånd, født av jomfru Maria”. Han har i Jesu skikkelse oppfylt Guds lov i alle deler. Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu død og frelst oss “fra alle synder, fra dødens og djevelens makt” (LK). Derfor har Gud oppreist ham fra de døde.

I samtid: Herren Jesus ved Guds nådeside er ikke langt borte, men nærværende med sitt nåderike i den forsamlede menighet, og virksom med evangeliet og sakramentene, forvaltet på troskapens vilkår.

I framtid: På den ytterste dag kommer han i sin Guddoms herlighet, synlig for alle. Da skal han dømme levende og døde, og la sin troende kirke toge inn i herlighetsriket på den nye jord, for evig frelst fra det onde.

Evangeliets tidsorientering har sitt utspring i den Gud som gjør undere, og fremst blant dem den Jesus-historie som de fire evangelistene dokumenterer. De formidler Jesu undervisning om sin person og sitt verk, og forteller om undergjæringer han gjorde for å bevitne den rett utlagte Skrift. Vi har denne undervisning med apostelordets lære fra ham.

Evangeliet kunngjør “et levende håp” (1 Pet 1:3) fra “den levende Gud” (Apg 14:15 osv): Gud har oppreist Jesus Kristus fra de døde på den tredje dag, “slik Skriftene har sagt” (1 Kor 15:3). Guds “førstegrøde” i fortid (v 20) foregriper Kristi virksomme nærvær i den forsamlede me-

nighet i nåtid (1 Kor 10:16, jf Mt 18:20), og foregriper hans komme i sin Guddoms herlighet i framtid. På den ytterste dag skal han hevne "ondskapens åndehær" (Ef 6:12) og løse lidelsens og ondskapens gåte.

Evangeliets tidsorientering har omfattende følger for våre liv. Det får være nok å nevne kirkegang og levemåte. Først budet - "*Kom i hu å holde hviledagen hellig.*" - Søndagen er bryllupsgledens dag for Guds kirke på jorden. Menighetens samling om Ord og Sakrament bevitner det unike ved kirken, den Oppstandnes virksomme nærvær midt i en menneskeforvordende og kroppsfiksert kultur. *Kom i hu...* Da må fritidsaktiviteter og et hvilket som helst arrangement komme i annen rekke. For noen medfører prioriteringen morgenmesse eller kveldsmesse.

Så den enkle levemåte innordnet tjenesten for medmennesker. "Gudsfrykt er nyttig til alt" (1 Tim 4:8). Denne livsstil kommer kirkens velferd og fattige til gode. **Fil 4:11** – *jeg har lært å nøye meg med det jeg har. /.../ Alt makter jeg i ham som gjør meg sterk.* **1 Tim 6:6** – *Ja, gudsfrykt med nøysomhet er en stor vinning.* **Sal 73:26** – *Om kropp og sjel forgår, er Gud for evig min klippe og min del.*

Evangeliets tidsorientering og prioriteringer deretter er ingen selvfølge i kristnes liv. Årsaken er arvesyndens motstand i menneskets innerste. Det vil en kristen erfare. Vi er ved dåpen kalt til å være liturger for Gud og diakoner for vår neste, men før eller siden trenger vi å høre absolusjonen i det private skriftemål.

Kirkeårskalenderen - en Kristuskalender

En hjelp til å leve «himmelvendt» er kirkeårskalenderen, hvor julens satelitt dager gjennomlyser kirkeåret: Jomfru Maria's kirkegangsday (2.2.), Jomfru Maria's Budskapsdag (25.3), og Jomfru Maria's besøk hos Elisabeth (2.7). Dermed vinner vi tilbake lutherdommens store prekensøndag – 5 søndag i faste. Augustana-dagen den 25. juni skal minne oss om de to store hendelser under kirkens reformasjon: På denne dagen ble Den Augsburgske bekjennelse overlevert i 1530, og Konkordieboken utgitt i 1580. Guds inngripen i historien virker takken og gleden i Guds kirke på jord.

En evangelisk-luthersk kirkeårskalender utelukker både kausalitetstro og erfaringsbevis. Kirkens dager og tider handler om Guds løfters oppfyllelse i Sønnens lidende lydighet, slik Skriftene har sagt. **1 Joh 5:11f** – *Gud har gitt oss evig liv, og dette liv er i hans Sønn. Den som har Sønnen, eier livet.* - Han er "Guds kraft", stilt fram for verden i Jesu ringe skikkelse (1 Kor 1:18, 24, 2:2-5, Lk 5:17). Kort sagt: Troens årsak er den oppstandne Kristus. Uten Kristi oppstandelse, ville menighetens samling aldri ha funnet sted noe sted. (Rom 1:2-4. Jf Joh 5:32f, 34, 1 Joh 5:9-11, Apg 13:29-41) Nå er den Oppstandne det samlende midtpunkt, virksom i sitt nåderike hos oss (1 Kor 4:17 og 20, Mt 4:17, 24:14). Nytt er Den Hellige Ånds vitnesbyrd med Kristi ord og innstiftelser som midler. Ved dem skjer Åndens indre vitnesbyrd og helliggjørende gjerning i de troende (Jer 31:31-34).

Den guddommelige strategi

Strategien er gitt med prekenembetets oppdrag, **1 Tim 6:3**: *Å holde fast ved "vår Herre Jesu Kristi sunne ord"* (Joh 14:23, 1 Kor 11:2, 15:2, 2 Tim 3:14). Hebreerbrevets forfatter oppmunter med begrunnelsen, **Heb 10:23** – *la oss holde urokkelig fast ved håpets bekjennelse, for han som ga løftet, er trofast.* - Derfor samler troens bekjennere seg – ikke etter smak og

behag, men om de prester som forvalter “Guds hemmeligheter” på troskapens vilkår (1 Kor 4:1f, jf Apg 2:42). Denne strategi fra aposteltiden medfører brudd med kirkefellesskap på “en bredere plattform” – den gang og nå.

Takket være kirkens reformasjon har vi mottatt den nytestamentlige tro hel og ube-skåret, bevitnet med *Konkordiebokens* bekjennelser fra oldkirken og reformasjonstiden (utg 25.6.1580). Kronen på verket er *Konkordieformelen* med dens læreavgjørelser i kraft av apostelordets lære fra Skriftens Herre. Noe læresystem er det ikke tale om. Kirken gransker ikke skjulte ting, men bekjenner med Skriftens ord den rett utlagte Skrift, som Kristus overga fra Faderen til sine utvalgte apostler, og ved dem til kirken i all ettertid. I sentrum står Guds gaverettferdighet - Kristi lidende lydighet inntil døden i alles sted.

Den korte framstilling har vi i Martin Luthers *Lille Katekisme* (år 1528). Her fikk «husfedre» hjelp til å formidle «budskapet om rettferdighet” i forenklet form (Heb 5:13). Denne relasjon mellom prest og lekmann fins så lenge kristne samles på Kristi vilkår. Her handler det om unike og usammenlignbare ting i Guds nåderike på jorden. De vil ”lutheranere” gjerne formidle til barn og unge, og kalle mennesker til disippelskap med den oppstandne Kristus som Læreren.

Med sikte på strategi-drøfting og taktiske valg, bidrar jeg med oppgaveformuleringer.

A: Modernitetens utfordringer til kristne

Det sekulær-liberale samfunn utfordrer kristne til å begrunne troen, leve i håpet, konsolidere læren og formidle den.

Å begrunne troen

Den Oppstandnes undervisning før Himmelfartsdagen gjaldt “det som har med Guds rike å gjøre”, Apg 1:3. Fra denne undervisning stammer dåpbebefalingen og løse- og bindemaktens prekenembete. Herrens Nattverd var innstiftet “i den natt da han ble forrådt” med sikte på Herrens samfunn med sin kirke etter Pinsedagen.

Gud har oppreist Kristus fra de døde og stadfestet sitt frelsesverk. Gud er troverdig, og tegnene har vi: Det prekenembete som den Oppstandne innstiftet og befalte med løftet om sitt virksomme nærvær. Lik de to på vei til Emmaus må også vi lære av Jesu undervisning å begrunne kirkens tro, “slik Skriftene har sagt” (1 Kor 15:3, jf Mt 16:21-23, Lk 24:36-48). Påminnelsene møter oss i kirkerommet:

Prekestolen minner oss om løse- og bindemaktens embete, døpefonten om den nye fødsels bad, skriftestolen (om den fins) om syndenes forlatelse - meddelt den enkelte som ber om det, og Herrens bord om alterets sakrament. Guds kirkes kjennetegn er unike. De bevitner at Jesus fra Nasaret er “sann Gud og sant mennesket, født av Faderen fra evighet og sant menneske, født av jomfru Maria” (LK, forkl 2 trosart). De bevitner at denne Jesus er «Guds rettferdighet», Gud en forsonet Gud, og den Oppstandne virksomt til stede i den forsamlede menighet.

Tegnene er gitt for at vi skal dele Jesu glede (Jes 12:3, Joh 15:11 osv), da han så fram til sin Himmelfartsdag og kongeposisjon “ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd” (Apostolicum). **Joh 15:11** – *for at dere kan eie min glede og deres glede kan være fullkommen* (16:24, 17:13). **16:22** – *deres hjerte skal bli fylt av glede og ingen skal ta gleden fra dere*. (Jf Rom 14:17, 2 Kor 1:24b, 7:4, Kol 1:12, Heb 12:2, Jak 1:2, 1 Pet 1:6, osv.)

Han er ikke innelukket i et rom fjernt fra vår verden. I kraft av Guds råd fra evighet, måtte himmelen motta ham som er Herren over tid og rom (Apg 3:21). Nå bruker han sin Gudoms egenskap til å være nærværende alle steder, og nærværende i den forsamlede menighet med de tegn han innstiftet. Dette nærvær i sitt nåderike på jorden er Jesu glede. Men blir kirken alminneliggjort, går gleden tapt.

Kausalitetstro og Guds allmakt

Kirkens gudstro strider mot naturlovene, sier kausalitetstroen – som om saken gjelder *naturlovene*! Kausalitet og forutsigbarhet i det skapte utelukker ikke Guds inngripen i det skapte. Når Gud handler uavhengig av lovmessigheten i sitt skaperverk, ligger handlingen utenfor fornuftens område. Evangelistene dokumenterer elleve disippelmøter med den oppstandne Jesus. Ved en anledning var de “*over fem hundre brødre på en gang. Av dem lever de fleste, men noen er døde*”, skrev Paulus (1 Kor 15:6). De tok på ham, spiste sammen med ham og lyttet til ham som gikk gjennom den stengte døren. Øyenvitnene konstaterte den Oppstandnes kroppslighet av en annen art enn våre dødelige legemer.

Ateisten stiller opp med en omfattende virkelighetstolkning og møter seg selv i døren med krav om bevis for et under som ingen dødelig kan bevise. Likevel vet ateisten å utelukke

“den Gud som gjør undere” (Sal 77:15, 86:10). Hvor har ateisten vært? Den lukkede kausalitetstro er en umulig posisjon. Problemet er mennesket selv, **Lk 15:31** – *Hører de ikke på Moses og profetene, så lar de seg heller ikke overbevise om noen står opp fra de døde.*

Kirkens fremtreden på Pinsedagen har en forhistorie i skarp kontrast til alle kollektivtradisjoner: Her er ingen uklar initieringsfase, avløst av en etableringsfase da bitene faller på plass. Peters tale og kirkens fremtreden var ingen fornuftig konklusjon. De handlinger som konstituerer Guds folk i den nye pakt, ble hørt, sett og brukt like fra Pinsedagen.

Kirkens gudstro har øyenvitnene, tegnene og begripeligheten på sin side. Historien om Guds løfters oppfyllelse munner ut i det prekenembete (el apostolat) som den Oppstandne innstiftet med oppdrag og fullmakter fra ham. Men handler prest og menighet i strid med Herrens bud, og tilpasser læren til den sekulær-liberale overtro på mennesket, da gjør vi som modernitetens kirke – bekrefter overtroen med “den såkalte erkjennelse” (1 Tim 6:20). Med unnfalhet og bortforklaringer blir det unike ved kirken tilslørt (jf 1 Pet 5:1-4, 3:18).

Ordet *allmakt* brukt om kirkens gudstro er ingen tenkt egenskap ved en gudsforestilling. I så fall måtte man forsvare åpenbaringsordets Gud med logisk argumentasjon (teodicé el gudsforsvar). Noe slikt forsvar trenger ikke åpenbaringsordets Gud. Guds bevis er Jesu oppstandelse fra de døde (Heb 1:1f). Guds allmakt er «handlende allmakt» (TWigen). Han er Gud Sebaot – Pantokrator - - uavhengig av menneskers tanker, underfull i sin kjærlighet til sitt verk, og ufattelig i sin nidkjærhet for sitt verk. (Jes 9:6, 28:29, Joel 2:26. Lk 13:17, Åp 15:3. 19:11 osv.)

Trosbekjennelsen (Credo) kaller Faderen “den allmektige”, men Sønnen er født av Faderen i evighet og Ånden utgår fra dem begge. Dermed er de tre personene i enheten allmektige hver for seg. Liksom Faderen er allmektig, er også Sønnen allmektig og Helligånden allmektig, “og likevel er det ikke tre allmektige, men én allmektig” (Athanasianum, 13f). Åpenbaringsordets trofaste og allmektige Gud griper inn og handler suverent med evangeliet og sakramentene som midler (1 Kor 4:1f, Joh 17:3, 20 osv). Under Herrens Nattverd lovpriser vi Faderen ved Sønnen i Den Hellige Ånd og takker ham for underet med Kristi allmaktsord over fremsatt brød og vin. Med dette måltid ihukommer vi gudmenneskets død for Faderen “inntil han kommer” (1 Kor 11:26).

Trosforsvar langs to linjer

Nytestamentet lar oss møte kirkens trosforsvar langs to linjer, dels med *øyenvitnenes* beretninger om den oppstandne Jesus, dels med *skriftbevis* om Jesu lidelse, død og oppstandelse (1 Kor 15:1-3, jf Mt 16:21, Lk 24:44-48). Vår posisjon er apostelordets etterfølger og bekjennner. Lik kristne i aposteltiden, må også vi lære å føre skriftbevis. Guds vitnesbyrd – den oppstandne Kristus - oppmuntrer mennesker til å la seg forlike med Gud og stole på Guds ord (Lk 24:44-48, Mk 16:16, Mt 22:4, 1 Kor 15:1-3, 2 Kor 5:18ff). Slik unngår vi det falske trosforsvar med opplevelsesmystikk og terapeutiske virkninger (herlighetsteologi, 2 Kor 5:7, jf Gal 1:8, Mt 16:23). Er jeg en kristen, må det være fordi Guds ord sier så.

Filosofene på Areopagos lyttet interessert til apostelen Paulus et langt stykke på vei, men da han begrunnet evangeliets troverdighet med Jesu oppstandelse fra de døde, gjorde de fleste narr av Paulus (Apg 17:31f). Ifølge antikkens sannhetskriterier er bare det sant som er gammelt, har stor utbredelse og blir trodd av mange. Samme begrunnelse møter oss når man fra kirkehold legitimerer kirkens betydning med kristen kulturarv, medlemstall og menneskers religiøse behov.

Å konsolidere læren

Den sekulær-liberale stat fremmer kulturmangfold i relativismens navn. I 1969 mistet faget kristendomskunnskap status som kirkens dåpundervisning i statens grunnskole. Stilt overfor uvitenhet og vrangforestillinger om kirkens tro, blir tilhørerne ofte servert allminneligheter som “folk forstår”.

Alternativet fremgår av urmenigheten (Apg 2:42): Å konsolidere menigheten med “apostlenes lære”, Herrens Nattverd og “bønnene” (tidebønn m Salmenes Bok). Kirken fremstod som et lærende, sakramentalt og bedende fellesskap. Gud bygger den nye pakts tempel “*på apostlenes og profetenes grunnvoll, hvor hjørnesteinen er Kristus Jesus selv*”, Ef 2:20. Denne konsolidering lar basis bestå hel og ubeskåret. Da trengs tjenlige ordninger:

(1) En *messeliturgi* som er et lødig uttrykk for apostolisk-luthersk kristendom, og (2) en *katekismeforklaring* som rotfester døpte i Kristi undervisning. Hvor Kristus er bibellærer, følger veksten “i Kristus”. Døpte lærer å leve bedende for Gud og tjenende for andre. (Ef 4:14-16, jf 1 Kor 12:12f, Kol 2:19, Joh 17:3.)

I sentrum står samlingen om Ord og Sakrament (messen). Der samarbeider prest og lek-folk om bønnen og nådemidlenes bruk. Ett er nødvendig – å gi dem mat i rette tid (Mt 24:45). Kallet gjør forskjellen. Bekjennelsen samler. Utelukket er surrogater. Derfor samler vi oss om bekjennelsestro prester og framstår som apostolatets kirke i det sekulær-liberale samfunn.

Det gjelder for døpe å holde alle Kristi kirkebefalinger, hvor “Guds hemmeligheter” blir forvaltet i Kristi sted (1 Kor 4:1, jf Mt 13:11 osv). **Ef 4:11f** – (*Kristus*) *ga oss noen til /.../ hyrder og lærere, /.../ til embetets gjerning, til Kristi legemes oppbyggelse*. Da bør en menighet ha et ordnet diakonat, så presten kan vie seg til “bønnen og Ordets embete” (Apg 6:4). Menigheten kaller etter behov skikkede menn og kvinner til liturgiske, administrative, pedagogiske og karitative oppgaver. Diakonats forankring i Herrens Nattverd, gjør siktemålet videre enn hensynet til prestenes behov for avlastning. Guds selvhengivende kjærlighet i Kristus Jesus oppmuntrer troens folk til gode gjerninger (Tit 3:14).

Å formidle kunnskapen fra åpenbaringsordets Gud

Når mennesker begrunner livssyn med “vitenskapen”, forlater de den spesifikke kunnskap, overstiger tankens muligheter og presenterer et omfattende budskap om “virkeligheten”. De konstruerer en *motsetning* mellom tro og viten.

Og omvendt: Det hender at kristne overstiger den omfattende basiskunnskap fra åpenbaringsordets Gud og foreskriver de rette svarene for astrofysikere, geologer, biologer, antropologer og andre. De utlegger bibelordene på egen hånd. Hvordan Skriftens Herre har utlagt skapelsesberetningen, sier de ingenting om. Også naïve biblisister lever i en konstruert motsetning mellom tro og viten.

Modernitetens kirkevarianter befinner seg i fornuftens blindgater, hvor diskusjon og samhandling gjør “kirkens syn” til et sosialt produkt og forplikter prest og menighet på gudsfornektende religionsjus. Men Guds kirke er et kristokrati hvor Kristus styrer med sitt ord. Da er ett ord nok til å formulere en lære (jf Kristi konsekrasjonsord “dette er” over fremsatt brød og vin). Lik konsildeltagerne i Nicea år 325, må også vi erkjenne vårt mandat – å stadfeste læren med den lære som beviselig ble gitt videre til kirken fra Herrens apostler.

Kunnskapen fra åpenbaringsordets Gud er en omfattende basiskunnskap om Gud, mennesket og verden. Denne kunnskap sier ikke alt, men er gitt stykkevis (el fragmentarisk, 1 Kor 13:12). Skriftens Herre har åpnet "Skriftene" og gitt kirken den rett utlagte Skrift. Læren er gitt stykkevis, men tilstrekkelig, begripelig og pålitelig. En illustrasjon er andre trosartikkel (Apostolicum). Jesus-historien om den selvhengivende kjærlighet danner mønsteret i døptes disippelliv. Også Guds motstander vet historien, men skjelver for forklaringen. Den som har lært Gud å kjenne i Kristi lidende lydighet, svarer: "Han er min Herre" osv.

Kilden til kristen kulturkritikk er kjennskapen til den gode Skaperen, stilt fram for verden i Sønnens selvhengivende kjærlighet i Jesu skikkelse (1 Kor 1:6, 1 Joh 5:9-12). Virkningen er den dristighet som anvender Kristi fortjeneste, enhver på seg selv, og legger vinn på gode gjerninger, enhver i sitt kall. Der erfarer vi at motsetningen til modernitetens samfunn er ikke absolutt, for Skaperen er virksom i det skjulte og oppholder sitt verk. Derfor ber vi om *fornyede* sinn (Rom 12:2) til å gjenkjenne den gode gjerning, medvirke til den og takke Gud for den. (Rom 12:2, Kol 1:9, Fil 4:8)

Sann teologi holder fast ved "vår Herre Jesu Kristi sunne ord" (1 Tim 6:3). Med Guds kirkes rene kjennetegn (CA 7) bygger Kristus kirken "til en bolig for Gud i Ånden" (Ef 2:21f) – og ikke for noe annet. Vi trer fram som apostolatets kirke i samlingen om Ord og Sakrament, forvaltet på troskapens vilkår. I Guds nåderike gis framtid og håp.

B. Modernitetens utfordringer til prekenembetet

Rom 1:16f - *Evangeliet er en Guds kraft til frelse for hver den som tror /.../ for i det åpenbares Guds rettferdighet, av tro til tro.* - Guds rettferdighet, stilt fram for verden i Jesu tjenerskikkelse er troens rettferdighet - ikke langt borte, men ved Faderens nådeside i den forsamlede menighet. Her er han virksom med de handlinger som bevitner Guds troverdighet. Likevel stiller de fleste seg likegyldig til evangeliet.

En korsfestet Messias er for jøder "en snublestein". Vi aner skuffelsen i de to Emmausvandrerne svar, Lk 24:25 – «*vi trodde at han var den som skulle forløse Israel*». (Joh 5:39, 46. Mt 16:21-23, osv). En korsfestet Kristus er for andre folk en dårskap (1 Kor 1:23). Menneskene krever visdom «nedenfra» - den fornuften fatter og godtar. Dette grekerproblem stikker hodet fram i "kirkens syn" og i teologi for en elite.

Beretningen om Emmaus-vandrerne viser to ting: (1) Jesu skriftutleggelse omfatter *det under som han selv er*. Kirkens Lærer bærer navnet "JEG ER", han som talte til Moses i den brennende tornebusken (1 Mos 3:14, jf 24:44-48, Apg 4:33, 10:43). (2) *Veien til tro*. Den som lytter til Jesu undervisning, kommer til tro ved hans ord og lærer Gud å kjenne i hans ufattelige godhet (Lk 24:25-27, Joh 17:3, Rom 10:17). Denne veiledning har gyldighet hvor apostlenes etterfølgere formidler apostelordets lære fra Skriftens Herre (Lk 10:16).

Moderniteten utfordrer og anfekter det enestående ved prekenembetets oppdrag og fullmakter. Ved læretilpasninger blir prestens delegat-posisjon underkjent, hans embetsgjerning likegyldig og trofasthet et upassende krav.

Prestens delegat-posisjon

Timoteus mottok Guds kall til prekenembetet middelbart - gjennom menighetens kall og prestekollegiets innsettelse (1 Tim 4:14, da også Paulus medvirket, 2 Tim 1:18). Med kall og innsettelse *forplanter prekenembete seg selv i Ordets suksesjon* gjennom kirkens historie. I denne guddommelige suksesjon er delegatens posisjon til Herren konstant og rangforskjell utelukket. Delegat-posisjonen omfatter både oppdraget og fullmakten.

Oppdraget består i å forvalte "Guds hemmeligheter" under utøvelse av himmelriketsnøkler (Joh 20:20-23, Lk 24:45-48, Apg 2:42, 2 Kor 5:18, osv). Guds kirke gransker ikke skjulte ting; men kunngjør evangeliet om Guds velgjerninger, skjult fra evighet, men åpenbart ved evangeliet. Troen hører Kristi ord og har "Guds faste grunnvoll" i forandringenes verden (2 Tim 2:19, jf Ef 2:20, Jak 1:17). **Sal 46:8, 12** – *Jakobs Gud er vår faste borg*.

Målet er det evige liv, når mennesker lærer Gud å kjenne i hans kjærlighet som overgår all forstand. Derfor gledet Jesus seg før Langfredagen til sin Himmelfartsdag. Vi derimot ser Jesus-historien i påskeperspektivet – i etterkant, og ser med et levende håp fram til de saliges glede for "Lammet som er slaktet", Åp 5:12.

Nå gjelder Jesu motivering, **Mt 4:17** – Vend om, for himmelriket er nær! - Motiveringen er ikke selvforbedring for Gud, men Guds nåderikes nærvær, stilt fram i Jesu skikkelse. Kallet til omvendelser har lovstrevet som bakgrunn, men oppmuntrer med en forsonet Gud. Jesus Kristus, Guds rene Lam har båret verdens synder, og vi er alle frifunnet på grunn av den enes lydighet i alles sted. Derfor skal formaningen lyde, **2 Kor 5:20** – *la dere forsone med Gud!* Da

anvender noen Kristi fortjeneste på seg selv. **Sal 62:3, 7** – (*Gud*) *er min borg, jeg skal ikke rokkes.*

Prestens troverdighet

Den lære som Kristus overga fra Faderen til apostlene, er "*et troverdig ord*". En Herrens tjener stiller med sin Herres troverdighet. Guds vitnesbyrd er en oppstandne Kristus. Derfor skal en prest "holde seg til det troverdige ord", sier apostelen, Tit 1:9 (1 Tim 1:15, 3:1 osv). En delegat bringer videre sin herres budskap og handler i sin herres sted med fullmakter fra ham. Det er ingen selvfølgelighet, for fristelsen ligger nær - å gjøre seg interessant og begriplig med selvkloke betraktninger under skinn av "dypere innsikt". (Jf Lk 16:2, 6-8, 1 Kor 4:1f, Tit 1:7, 1 Pet 4:10)

Her gjelder det å følge Guds Sønns eksempel i Jesu gjerning, og likeså Herrens utvalgte apostler i deres gjerning. Apostlene var forskjellige med hensyn til egenskaper, kunnskaper og ferdigheter, men de var øyenvitner til den Oppstandne, og utrustet med Den Hellige Ånd på Pinsedagen, ga de videre til kirken den rett utlagte Skrift fra Herren. De utførte Herrens befalinger i hans sted og med fullmakter fra ham i kors og trengsel. Deres troverdighet – og vår – Guds troverdighet, slik Skriftene har sagt (1 Kor 15:1-3, Tit 1:9, Åp 3:10f). .

I menighetens sentrum står Kristi virksomme nærvær med sin Hellige Ånd i prekenembetets gjerning. Da har menigheten sin glede i sannheten og vokser i kjærlighet til Kristus (1 Kor 13:6, Ef 4:11-16). Men med reservasjoner og fornuftsvisdom stiller en prest eller biskop seg selv i sentrum uten troverdighet

Mot slutten av aposteltiden måtte Herrens apostler forberede kirken på en framtid uten apostlenes tilstedeværelse. Kirkens troverdighet i nåtid og fremtid står og faller med tradering av "den sunne lære". Pastoralbrevene illustrerer: Paulus hadde mottatt læren fra kirkens begynnelse med Kristus som kilde, og denne lære hadde han gitt videre til sine aposteldisipler, blant dem Timoteus og Titus, 1 Tim 1:10 (2 Tim 4:3, Tit 1:9, 2:1, jf 1 Kor 15:1-5, Joh 15:3-5, 17:20). Timoteus fikk i oppdrag å overgi apostelens lære.

Lik Timoteus, skal en prest nære seg ved "den gode læres ord", 1 Tim 4:6, og holde fast ved "vår Herre Jesu Kristi sunne ord", 6:3 (jf Rom 10:16f). Det er med Kristus og apostlene som forbilder at en prest kan være forbilde for andre (1 Tim 6:13, 1:13f, jf 1:16, 4:12, 6:20, osv). Det forklarer hvorfor ordinasjonsløftet i en evangelisk-luthersk kirke lar "kirkens ordninger" være unevnt. Avgjørende er den trofaste forvaltergjerning i *Guds kirkeorden*. Ordninger og forskrifter følger deretter i samsvar med prekenembetets oppdrag og fullmakter. Dette må senere prester kjenne til og holde fast ved, skal de kunne lære døpte å praktisere sin nåderett hos Gud, gitt i dåpen.

Kirkens nåderett til bruk i den forsamlede menighet krever liturgiske ordninger. Dette anliggende har fulgt kirken siden urmenigheten i Jerusalem (Apg 2:42, 6:1-6), og er tydelig eksponert i Første korinterbrev (år 55 el 56) – det første kirkerettsskrift. Pastoralbrevene gjenspeiler en kirkerettslig kraftprestasjon i gjennom aposteltiden, til gagn for kirken i ettertid (i likhet med 1 Clemensbrev og Didakje). (Jf 1 Tim 6:14, 2 Tim 1:10, 4:1, Tit 2:13, 3:7.)

Formaningen lyder, **2 Tim 2:8** – *Husk på Jesus Kristus, som er stått opp fra de døde og er av Davids ætt.* - Formaninger av denne type er summariske, og noen har hymnisk karakter, troilig med utspring i nattverdets liturgi (evkjaristien). Kirken bekjenner den inkarnerte Gud og

alles bror, han som kom, kommer og komme skal, og de troende lever under hans nådige herredømme. (1 Tim 1:17, 3:16, 6:12-16. 2 Tim 1:9-12, 2:8, 11-13, 19. Tit 2:11-14.)

Prestens oppdrag – det tredje alternativ

Med kirketilpasninger til modernitetens samfunn vil man fra kirkelig hold unngå gudstjenestens forvisning til privatsfæren. Valget står mellom kulturakkomodasjon eller kirkeisolat. Da kan kirketilpasninger til yndlingsidéer i samtdskulturen fortone seg som fornuftig selvbergingsstrategi. Det ser slik ut, når faddere, gravfølget eller bryllupsgjestene fyller benkene og konserten trekker mye folk. Men slike hendelser er episoder i menneskers liv. Strategien slår tilbake med kirkeødeleggende kraft. Med allminneliggjørelsen går menighetslivet allmenreligionens ærend. Det er historien om å sage av den gren man sitter på.

Modernitetens kirkeprosjekt vil legitimere kirkens betydning som kulturbærer, nasjonsbygger og sosialt bindingsverk. Karakteristiske uttrykk er prestens opptredener som profesjonell utøver av overgangsriter, eller underholdende “folkemann” og følgesvenn på livets vei, og dertil sorgterapeut i kriseteamet. Det menneskelige overstyrer og tilslører det unike ved prekenembetets oppdrag og kirkens samfunn. Med Guds troverdighet som innsats, går Guds kirkes unike kjennetegn tapt. Menighetens virksomhet blir en arena for selvbekeftelse, selvrealisering og behovstilfredsstillelse, mens de som søker Gud, nærværende og virksom med sine gaver, de får steiner for brød. De uteblir hvor honningkrukken fallbyr denne verdens visdom. Selvbergingsstrategien virker likegyldighet og ignorans.

Det fins et tredje alternativ, gitt fra kirkens begynnelse: Apostolatets kirke. Hun trer frem for verden hvor kristne samles om de prester som - lik Herrens apostler- formidler den rett utlagte Skrift fra dens Herre og forvalter Guds Ord og Sakrament som trofaste forvaltere. Der fremtrer apostolatets kirke i skriftbunden tradisjon – uten påtvungne reservasjoner. Der kan kristne fritt legge sitt “amen” til Guds underfulle nærvær med Ord og Sakrament, og være den forsamling som foregriper alle offentligheters offentlighet på Dommens dag.

Det tredje alternativ har ingen fornuftig begrunnelse, **Mt 4:10** – *For det er skrevet: Herren din Gud skal du tilbe, og bare ham skal du tjene* (5 Mos 6:13). Kristus er eksemplet som “avla den gode bekjennelse for Pontius Pilatus”, 2 Tim 6:13. Etterfølgelsen lar oss ane Kristus-likhet i kors og trengsel for Guds rike. **Joh 7:16** – *Min lære er ikke min egen, men hans som har sendt meg* (jf Mt 16: 17, Joh 8:28 osv). Tro mot prekenembetets oppdrag, unngår vi læretilpasninger og isolasjon. **Sal 127:1** – *Hvis ikke Herren bygger huset, arbeider bygningsmennene forgjeves*.

Målet er ikke kirkens selvberging, for himlenes rike er kommet nær, og dets adresse er alle og hver især. Guds mål er hans vilje med prekenembetets oppdrag, **Joh 17:3** – *det evige liv at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du har utsendt, Jesus Kristus*. - Derfor må en bekjennelsestro prest våke over de sjeler han skal avlegge regnskap for (Heb 13:17). (Jf 1 Tim 4:10, 5:5. Lk 24:46-48, Apg 5:29-32, 41f.)

Prestens trofasthet i embetets gjerning

En Herrens tjener forvalter gudsfryktens “hemmelighet” (mysterion). Uttrykket beskriver ingen okkult visdom, tilgjengelig for en lukket krets. Gudsfryktens hemmelighet var hos Gud før verdens skapelse (Job 8), men ble stilt åpent fram for verden i Jesu tjenerskikkelse (Ef

3:4f, Kol 2:2, 4:3). Han er "himmelrikets hemmelighet" - inntil døden lydig (Mt 13:11, Mk 4:11, Lk 8:10. Jf Joh 1:14, Rom 16:25, Ef 3:4f, Fil 2:8, 2 Tim 1:9f osv).

Uttrykket "*Guds hemmeligheter*" i flertall (mysterioi) ble etter hvert brukt om de handlinger som formidler frelsen og det evige liv (Joh 17:3, 17, 20. Jf Lk 24:46-48, Mk 16:19f, 1 Kor 4:1, Ef 2:8f, Tit 3:4-7). I den europeiske kristenhet siden 1100-tallet overtok ordet "*sakrament*" (sacramentum). Kirkefader Augustin (d 430) var den første som utformet en sakramentlære: Dermed ville han avvise donatistenes vranglære. De påstod at kirkens mysterier er uten virkning om en prest taler og handler i strid med kirkens bekjennelse. Virkningen var avhengig av et hellig levnet. Fra Augustin har vi uttrykket "*det synlige ord*" (verbum visibile), brukt om den sakramentale forening av ordet og elementet. Augustins sakramentdefinisjon: "Ordet kommer til elementet og gjør sakramentet" (accedat verbum et fit sacramentum). Hvordan, sier definisjonen ikke, og avslører en innebygget todelt virkelighetsteori (dualisme).

Begrepsdefinisjoner varierer. Derfor regner vi lutheranere med to sakrament – dåpens sakrament og alterets sakrament, men er åpne for flere. Vekten ligger på det handlende subjekt – GUDS sakrament.

Her merker vi oss ordbruken siden aposteltiden. Den oppstandne Kristus er nærværende og virksom med sitt ord og *gjør hva ordene sier*. I dåpen virker han med «*vannets bad gjennom ordet*» (Ef 5:26). I Lille Katekisme anvender Luther et bilde fra gullsmed-verkstedet - lik perlen *innfattet* i ringen. Også underet i messen - alterets sakrament - skjer i kraft av Kristi ord. Hva Kristi ord sier, det bekjenner trofaste forvaltere, og Guds kirke på hvert et sted istemmer med hengiven tilbakemelding til ordenes Herre.

En rettskaffen prest kommer ikke med sitt eget, men lært av Kristus og hans apostler formidler de "Guds tanker" når de utlegger "Skriftene". De kjennes på Kristus-bekjennelsen, begrundet i en hel Bibel og stadfestet med Kristi oppstandelse fra døde. De søker ikke legitimitet i folkemeningen, men sier med Peter og Johannes, da de måtte stå til rette for Det høye råd, **Apg 4:20** – *Vi kan ikke tie med det har sett og hørt*. - Deres troverdighet er Guds troverdighet, og disiplene samler seg om Kristus som Læreren med den rett utlagte Skrift fra ham. (Mt 23:8, jf 1 Kor 4:15, 12:28f, Ef 4:11, 2 Tim 2:24.)

C: Modernitetens utfordringer til menigheten

Det gjelder å konfirmere apostelordets lære med den rett utlagte Skrift fra dens Herre. Da fremstår menigheten som bekjennelseskirke i nytestamentlig-luthersk mening – med Kristus som Læreren – og ingen annen. Kontrasten til modernitetens kirke følger av seg selv.

Falske kristne tror de har en medfødt evne til å velge hva Gud vil og medvirke til sin frelse med gode tanker, ord og gjerninger for Gud. De later som om Guds ord er utgått fra dem eller kommet bare til dem (1 Kor 14:36). Derfor deltar de hvor fellesskap innfrir deres behov. Apostolatets kirke går de forbi - hvor den oppstandne Kristus *tjener oss med evangeliet og sakramentene forvaltet på troskapens vilkår*.

Benevnelsen «valgmenighet» henspiller på religionsfriheten, men trenger en presisjon. Vi har ikke valgt Gud, men Gud har valgt oss. Derfor blir alt galt, når menigheter fremstår som en sosial kontrakt mellom meningsfeller til fremme av felles interesser. De som søker hva de selv vil, skal ikke finne det her.- Kravet til redelighet gjelder også oss.

Vi må gå åpent frem, lik Herren og hans apostler. Innbydelsen må besvare spørsmålene: Hvem er de? Hvorfor samles de? Hva er målet? Og hvilke midler bruker de for å komme dit? Uklare svar skaper forviklinger, kamp om interessekontroll og autoritære forkynnere. Desto viktigere er Konkordiebokens bekjennelser. De samler i kraft av det Guds ord de bevitner – og ingenting annet.

Guds barn kommer fra dåpen. «Kirken er til moder kåret, / har sin Gud og Herre båret / mange sønner, døtre små, / som Guds øye hviler på.» Ingen kan velge biologiske søsken. Guds barn og familier henvist til å leve med hverandre i Guds kirke på jorden. Gud har utvalgt oss. Denne forekommende nåde går over all forstand, for hva har vi fortjent? I så henseende er det ingen forskjell mellom Jesu første disipler og oss. Modernitetens utfordringer treffer oss på det avgjørende punkt i følgende oppgave:

Å være disippelfellesskap med Kristus som læreren

Tar vi for oss Mt 16, øyner vi en ubegripelig sammenstilling. En satanisk fristelsesmakt truer kirken innenfra. Jesus kaller den «kjøtt og blod» og «*det som mennesket vil*» (Mt 16:21-23). Confessio Augustana art 8 sier om kirken at «*mange hyklere og onde er blandet inn i den*». Det er en rystende kjensgjerning. Derfor advarte Jesus mot farisèernes og saddusèernes lære - om menneskets evne til å velge det gode som Gud vil, og samarbeide med Gud om frelsen (Mt 16:6, 12). Og Jesus advarte mot falske profeter, som pranger med tegn og undergjerninger (24:24, jf 2 Tess 2:9, Åp 16:14).

I økumenismens tidsalder blir Jesu advarsel overhørt. Sterke interesser søker kirkefellesskap med rom for reservasjoner mot apostelordets lære, og resultatene forfører og bedrar. (2 Tim 4:3, jf Ef 4:14, Kol 2:22. Joh 8:44, Heb 13:9. CA 8.) I apostolatets kirke er læren en helhet og kirkens grunn intakt like fra begynnelsen. Hva gjør vi? Gir vi rom for gudskunnskapen fra åpenbaringsordets hellige Gud og den han utsendte, Jesus Kristus? La oss se nærmere på Caesarea Filippi-hendelsen i Mt 16:

Med undergjerninger hadde Jesus bevitnet sin persons hemmelighet som Skriftens Herre og rette utlegger (v 21). Jesu undervisning ledet fram til det spørsmål han stilte de tolv, **v 15** -

Hvem sier dere at jeg er? - Peter svarte på deres vegne, **v 16** – *Du er Kristus, den levende Guds Sønn.* - Jesus sa det var et svar “*fra min Far som er i himmelen*”, v 17.

Hendelsen lar oss skimte en *trinitarisk* struktur. Gud Faderen er *opphavet* til kirkens Kristus-bekjennelse, Sønnen er midleren, og Helligånden opplyseren. Bekjennelsens opphav som oppreiste Jesus fra de døde og stadfestet Jesu persons hemmelighet og verk med Jona-tegnet (v 4): Jesus er Kristus, sann Gud og sant menneske, og Gud er en forsonet Gud. Det er Gud som har kalt oss til å fremtre som bekjennende kirke, lært av åpenbaringsordets Gud med Jesus Kristus som vår Lærer.

Matteus-evangeliets disposisjon lar oss betrakte Caesarea Filippi-hendelsen i *påske-perspektivet*: Kristus ved Faderens høyre – virksomt til stede i den forsamlede menighet. Den enbårne Sønnens Fader i himmelen er opphavet til kirkens lære er, uten forbehold gitt oss gjennom apostelordets lære. Apostelordets lære fra Kristus lar oss tenke “Guds tanker” (v 23) og holde alle Guds bud kirken (Mt 28:20). Derfor renser vi ut fariseernes surdeig.

Matteus anfører mange skriftbevis. Han vil vi skal ta Jesus-beretningen på alvor som dokumentasjon til Guds løfters oppfyllelse. Apostlenes bekjennelse i Peters munn stadfestet Guds bekjennelse ved Jesu dåp i Jordan. Jesu person og verk er av evighetsbetydning - først for jødefolket, og ved kirken for “alle folkeslag” (28:19). Hvorfor denne kraftige markering? Det fremgår av sammenhengen.

Menneskesønnen skulle oppfylle loven med sin lidende lydighet, og til sist være Guds forsoningsoffer i alles sted. Arvesyndens spontanreaksjon var: «*Gud bevare deg, Herre! Det får aldri skje!*» (v 22). Menneskenaturen motsetter seg Guds kjærlighetsunder og troens rettferdighet – Kristus Jesus og ham korsfestet. Vi takker vel Gud for Sønnen han gav, men takker nødig for kors og trengsel i Jesu spor. Pass dere for fariseernes overtro på menneskets evner for Gud!

Jesu disipler kjennes på Kristi undervisning i “Skriftene”, gitt videre til oss i og med apostelordet. De holder fast ved apostelordets lære fra Skriftens Herre og blir frelse (1 Kor 15:1-3). De samles om trofaste prester, som utfører oppdraget fra Herren med løse- og bindemakt fra ham. Hverken lovlærere eller lykkeprofeter samler dem. Vårt samlingsmerke er kirkens gudgitte bekjennelse til “den Hellige og Rettferdige”, «Livets Fyrste» ved Faderens høyre – synderes nåderett og evige gledesgrunn (Apg 3:14f, Joh 16:10).

Mennesker trer inn i kirkerommet, ser døpefont, prekestol, alterbord – og kanskje skriftestol. De vitner taust om de ting som hører Guds rike til og er enestående ved kirken. Handlingene de representerer er Guds tegn til et vitnesbyrd om den oppstandne Midleren for Guds skaperverk og dets gjenløsning med en ny himmel og ny jord. Noen oppfatter tegnene og hungrer etter samfunn med den levende Gud. De må ikke få steiner for brød, for åpenbaringsordets Gud gir ekte saker. (Mt 28:20, Joh 14:23, 1 Kor 15:3, 1 Tess 2:13f).

Modernitetens utfordringer er mange, men besinner vi oss på den ene store oppgave - å være disippelfellesskap med Kristus som Lærer, faller bitene på plass og kontrastene følger av seg selv.

- Vi fremstår som *apostolatets kirke* i skriftbunden læretradisjon og lar Kristus forene oss med apostelordets lære fra ham på kirkens grunn. Med evangeliets rene lære fra Faderen oppbygger han sin kirke også her hos oss, og derfor søker vi kirkefellesskap i Den Ene Hellige Kirke sammen med dem som er kommet til tro ved apostelordets lære fra ham og bekjenner den med den rett utlagte Skrift fra dens Herre.

- Vi bekjenner med vår kropp *Guds gode skapervilje* for mann og for kvinne, og verner om menneskelivet ved dets begynnelse og slutt.
- Vi *praktiserer vår dåp* i gode gjerninger, slike som har Guds ord og befaling for seg.
- Vi holder fast ved Den Hellige Ånds språkbruk om *Kristus som gave og eksempel*, og skyr farisèernes sammenblanding av rettferdiggjørelse og helliggjørelse.
- Vi skjelner mellom *det guddommelige og det menneskelige ved menigheten*, gir vår hengivne tilbakemelding til Skriftens Herre, og viser hverandre overbærenhet.

Jeg overlater til leseren å gjøre en sammenfattende konklusjon.

Epost: kaare.svebak@gmail.com